

İCRA YOLUYLA SATILAN KIYMETLERDEN ELDE EDİLEN KAZANÇ KVK'NUN 5/1-F İSTİSNASINDAN YARARLANABİLİR Mİ?

Tugay MANAV*

ÖZ

KVK'nun 5/1-f bendinde yer alan istisnadan yararlanılabilmesi için istisna kapsamındaki kıymetlerin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devrinin yapılması gerekmektedir. 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde ve mali idare tarafından verilen özgelelerde de, devir yapılacaklar da yine bankalar, finansal kiralama ya da finansman şirketleri veya TMSF olarak ifade edilmiştir. Bunun yanında 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde istisnanın uygulanmasına ilişkin bir örnekte ise icra yoluyla satış yapılması söz konusu olmaktadır. Ancak Danıştay tarafından verilen bir kararda bankalar, finansal kiralama ya da finansman şirketleri veya TMSF'ye devir yapılmaksızın icra müdürlüğü aracılığıyla yapılan satışın da istisna kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

1.GİRİŞ

Kurumlar ticari hayatın olağan akışı çerçevesinde, klasik ve modern finansman anlayışı uyarınca bankalara, finansal kiralama şirketlerine, finansman şirketlerine ya da Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) borçlanabilmektedirler. Bunun yanında bir başka kurum da, borcu kullanan kuruma kefil olabilmekte ya da borcu kullanan kurum için ipotek verebilmektedir. Borcun ödenmemesi durumunda ise takip işlemleri başlatılmakta ve borcun tahsiline yönelik süreç işlemektedir. Bu kapsamda gerek borçlunun kendisine gerekse kefillerine ya da ipotek verenlerine ait olan bazı kıymetlerin bu borçlara karşılık bankalara, finansal kiralama şirketlerine, finansman şirketlerine veya TMSF'ye devri söz konusu olabilmektedir. Bu devirden bir kazanç doğması durumunda, söz konusu kıymetlerin borçlara karşılık olmak üzere bankalara, finansal kiralama ve finansman şirketlerine veya TMSF'ye devrinden sağlanan hasılatın, bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden tutar, kurumlar vergisinden istisna tutulmaktadır.

* Vergi Müfettişi

Kanun ve tebliğ düzenlemesi ile mali idarece verilen özgelere göre kıymetlerden elde hasılatın, borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden tutarının istisna tutulabilmesi için kıymetlerin devrinin, bankalara, finansal kiralama ve finansman şirketlerine veya TMSF'ye yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda sayılanların dışındaki kişi ve kurumlara yapılacak devirden sağlanan hasılat, borçların tasfiyesinde kullanılsa dahi elde edilecek kazanç için istisnadan yararlanılması mümkün değildir. Bununla birlikte Danıştay tarafından verilen bir kararda ise icra kanalıyla satışın alacaklı bankalar yerine başka bir şirkete yapılmış olması durumunda dahi satıştan elde edilen tutarın tamamının, kefil olunan şirketin banka borçlarının ödenmesinde kullanılması nedeniyle KVK'nun 5/1-f bendinde yer alan istisnadan yararlanılması gerektiği belirtilmiştir. Makalenin izleyen bölümlerinde istisna ilgili yasal düzenlemeler, özgelere ve Danıştay kararı uyarınca kıymetlerin devrinin banka, şirket ve fona yapılmaksızın doğrudan icra kanalıyla satılması durumunda elde edilen kazancın KVK'nun 5/1-f istisnası karşısındaki durumu ele alınmaya çalışılacaktır.

2. BANKALARA, FİNANSAL KİRALAMA ve FİNANSMAN ŞİRKETLERİNE BORÇLARI NEDENİYLE KANUNİ TAKİBE ALINMIŞ veya TMSF'YE BORÇLU DURUMDA OLAN KURUMLARA, KEFİLLERİNE ve İPOTEK VERENLERE TANINAN İSTİSNA

2.1. İstisna İle İlgili Yasal Düzenlemeler

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun (KVK) 5/1-f bendi ile bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine borçları nedeniyle kanuni takibe alınmış veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) borçlu durumda olan kurumlar ile bunların kefillerinin ve ipotek verenlerin sahip oldukları taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının, bu borçlara karşılık bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya bu fona devrinden sağlanan hasılatın bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden kazançların tamamı, kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'ne (Tebliğ) göre bu istisnadan yararlanacak olan kurumların, bankalara borçları nedeniyle 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümleri uyarınca kanuni takibe alınmış olması veya TMSF'ye borçlu durumda olmaları gerekmektedir. İstisnadan, banka borçları nedeniyle kanuni takibe alınmış veya TMSF'ye borçlu durumda olan kurumlar ile bu kurumların, kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan

kefilleri veya bu kurumlar adına ipotek veren kurumlar vergisi mükellefleri yararlanabileceklerdir. Bunun yanı sıra 7061 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik uyarınca istisnanın kapsamı genişletilmiştir. Ayrıca finansal kiralama veya finansman şirketlerine borçları nedeniyle kanuni takibe alınmış kurumlar ile bunların kefillerinin ve ipotek verenlerin sahip oldukları taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının, bu borçlara karşılık finansal kiralama ya da finansman şirketlerine devrinden sağlanan hasılatın bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden kazançların tamamı istisna kapsamına alınmıştır.

İstisnaya konu olan kıymetler ise taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarıdır. Öte yandan istisnadan yararlanabilecek kazanç, söz konusu kıymetlerin borçlara karşılık olmak üzere, bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devrinden sağlanan hasılatın, bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden tutarla sınırlı olacaktır. İstisna uygulamasında, bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye borçlu durumda olan kurumlar ile bunların kefillerinin ve ipotek verenlerin, bu borçlara karşılık bankalara veya bu fona devrettikleri söz konusu aktif kıymetlerin en az iki yıl elde bulundurma şartı olmadığı gibi kazancın belli bir süreyle özel bir fon hesabında tutulma şartı da bulunmamaktadır. Kanununun 5'nci maddesinin birinci fıkrasının e ve f bentlerinde yer alan istisnalardan birlikte yararlanılabilmesi mümkün bulunmamaktadır. Kurumlar, söz konusu istisna hükümlerindeki şartları taşınmaları kaydıyla tercihlerini serbestçe belirleyebileceklerdir.

2.2. İstisnanın Uygulanması

İstisnadan bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine ve TMSF'ye borçlu durumda olan kurumlar ile bunların kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan kefilleri ve ipotek verenleri yararlanabilmektedir. İstisnadan yararlanacak olanların sahip oldukları taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan hakları, borçlara karşılık bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine ya da TMSF'ye devredilebilmektedir. Bu şekilde elde edilen hasılatın ne kadarının borçların ve faizlerinin tasfiyesinde kullanıldığına ilişkin oran belirlendikten sonra elde edilen hasılat, söz konusu kıymetlerin değerleriyle (örneğin taşınmazlar için maliyet bedeli) karşılaştırılmakta ve bu şekilde doğan kazancın, hesaplanan orana isabet eden kısmı kurumlar vergisinden istisna tutulmaktadır. Örneğin, A

A.Ş.'nin bankadan 300.000,00-TL tutarında kredi kullandığını ve bu kredi için B A.Ş.'nin aktifinde yer alan 200.000,00-TL maliyet bedelli taşınmazın ipotek olarak gösterildiğini varsayalım. Kredinin A A.Ş. tarafından ödenememesi durumunda, kredi borcu banka tarafından takibe alınacak ve ipotek olarak gösterilen taşınmaza değer biçilerek taşınmaz bankaya devredilecektir. Taşınmazın 400.000,00-TL üzerinden bankaya devredilmesi ve bu kapsamda faiz dahil 350.000,00-TL tahsil edilmesi durumunda $350.000,00 / 400.000,00 = 0,875$ oranı elde edilmekte yani de edilen hasılatın borçların ve faizlerinin tasfiyesinde kullanılan kısmı % 87,50 olmaktadır. Bu durumda B A.Ş.'nin KVK 5/1-f bendi kapsamında yararlanacağı istisna tutarı ise $(400.000,00 - 200.000,00) \times \% 87,50 = 175.000,00$ -TL olmaktadır. Kalan 25.000,00-TL ise vergiye tabi olacaktır.

3. İCRA YOLUYLA SATILAN KIYMETLERDEN ELDE EDİLEN KAZANÇ KVK'NUN 5/1-F İSTİSNASINDAN YARARLANABİLİR Mİ?

KVK'nun 5/1-f bendinde yer alan istisnadan yararlanılabilmesi için kıymetlerin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devredilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde Tebliğ'de de kazancın istisnadan yararlanabilmesi için, söz konusu kıymetlerin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devrinin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla yasal düzenleme sıkı bir şekilde bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devir koşulunu aramaktadır. Mali idare tarafından verilen bir özelgede(Amasya Defterdarlığı, 2013) "... şirket aktifinde kayıtlı gayrimenkulün, ticari ilişkiden dolayı kefil olunan şirketin alacaklısı banka tarafından icra yoluyla satılarak banka tarafından alacağına karşılık olarak tahsil edildiği" belirtilmiş ve buna karşılık verilen cevapta ise "... şirketin söz konusu istisna hükmünden yararlanması sadece taşınmazın bankalara satışı veya devri durumunda mümkün olup üçüncü kişilere satış yapılması halinde, satıştan elde edilen kazanç bankalara olan borçların tasfiyesinde kullanılsa dahi 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 5'nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan istisnadan yararlanılabilmesi mümkün değildir." açıklamalarına yer verilmiştir. Mali idare tarafından verilen başka bir özelgede(İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı, 2012) ise "... şirkete ait taşınmazın, alacaklı bankanın yapmış olduğu icra takibine istinaden İcra Müdürlüğü'nce gerçekleştirilen ihale sonucu satıldığı, söz konusu satış hasılatı üzerinden yapılan vergi ve harç kesintileri sonrası

kalan tutarın tamamının, ipotekli taşınmaz üzerinde ipotek alacaklısı olan bankalara olan kredi borçlarının tasfiyesinde kullanıldığı” belirtilmiş ve buna karşılık verilen cevapta ise “ ... şirketin söz konusu istisna hükmünden yararlanmasının sadece taşınmazın bankalara satışı veya devri durumunda mümkün olduğu, üçüncü kişilere satış yapılması halinde satıştan elde edilen kazancın bankalara olan borçların tasfiyesinde kullanılsa durumunda dahi KVK’nun 5/1-f bendinde yer alan istisnadan yararlanılabilemesinin mümkün olmadığı” açıklamalarına yer verilmiştir. Bununla birlikte uygulamada çoğu halde, bankalar alacaklarına teminat olmak üzere kendisinden kredi alan kişinin ya da gösterdiği kefilin gayrimenkulü üzerine ipotek koymakta, kredi borcu zamanında ödenmediğinde icra müdürlüklerine başvurarak bu gayrimenkulün satışını sağlamaktadır. İcra yoluyla satışta banka tapuda mülkiyetini kendi üzerine devralmadan üçüncü bir kişiye satışını sağlamak ve kredi alacağını tahsil etmiş olmaktadır. Bu satış işlemi için mülk sahibinin rızasına bakılmamaktadır.(Akarca, 2014, s.1) Bunun yanında Tebliğ’de istisnanın uygulanması ve hesaplanmasıyla ilgili verilen örnekte de banka tarafından kanuni takibe alınan ipotek konusu taşınmaz “icra yoluyla satılmakta” ve faiz dahil kredi alacağı tahsil edilmektedir. Konuyla ilgili olarak Danıştay 9’uncu Dairesinin 31.10.2017 tarih ve 2016/2423 esas, 2017/7326 karar no’lu kararında ise özetle;

- Kefil olunan bir şirketin bankalardan kullandığı kredi borçlarının ödenmemesi nedeniyle, kefil olan şirket adına kayıtlı gayrimenkulün mütemmim cüzleri ve döşeme demirbaşlarının İzmir 3. İcra Müdürlüğü’nce satışa çıkarılması sonucunda satıldığı,
- Kefil olunan şirketin bankalara borçları nedeniyle kanuni takibe alınmış borçlunun kefil sıfatıyla, asıl borçlu şirketin ödemediği kredi borçlarının tahsili amacıyla kefil olan adına kayıtlı taşınmazların, icra kanalıyla satışının alacaklı bankalara yapılmamış olsa dahi satıştan elde edilen tutarın tamamının kefil olunan şirketin banka borçlarının ödenmesinde kullanılması, kefilin tasarrufuna geçen bir meblağın olmaması, taşınmaz devrinin icra kanalıyla yapılması, yine bu taşınmaz devrinin amacının kefil olan şirketin mali yapısını güçlendirme maksadı taşınmaması,
- Kanun maddeleri ile gerekçelerin birlikte incelenmesi sonucu, şirketin bankalara olan kefalet borcundan kaynaklanan icra yoluyla yapılan satışın bankalara değil de, başka bir şirkete yapılması halinde

dahi bu satıştan sağlanan hasılatın tamamının banka borçlarının ödenmesinde kullanıldığı göz önünde tutulduğunda ve KVK'nun 5/1-e bendinin gerekçesinde de belirtildiği gibi şirketin mali bünyesinin güçlendirilmesi için yapılan rızai bir satıştan bahsedilemeyeceği,

- Uyuşmazlık konusunun KVK'nun 5/1-e bendi kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olmadığı, banka borcu nedeniyle takibe alınmış kurumun kefil sıfatıyla sahip olunan taşınmazın tamamının bu borçlara karşılık devredilmesi sonucu KVK'nun 5/1-f bendi gereği satış karının tamamının istisna kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, belirtilmiştir.

Mali idare, istisnadan yararlanılabilmesi için kıymetlerin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devredilmesini şart koşarken, Danıştay; örnek olayda icra kanalıyla satışın alacaklı bankalara yapılmamış olsa dahi satıştan elde edilen tutarın tamamının kefil olunan şirketin banka borçlarının ödenmesinde kullanılması, davacının tasarrufuna geçen bir meblağın olmaması nedeniyle devrin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye yapılmaması durumunda da istisnadan yararlanılabileceği yönünde karar vermiştir.

KVK'nun 5/1-f bendinde yer alan istisnanın gerekçesi ise bankacılık sektöründe yaşanan krizlerden sonra ortaya çıkan tahsilat ve borç ödeme güçlüklerinin aşılarda bankaların mali bünyelerinin güçlendirilmesi, batık kredilerin geri dönüş olanaklarının genişletilmesi ve TMSF'nin elinde bulunan bankalara, dolayısıyla da bu fona ait alacakların tahsilinde çekilen güçlüklerin azaltılmasının hedeflenmesi, olarak belirtilmiştir.

Kanuni düzenleme, Tebliğ, madde gerekçesi, özgelgeler ve Danıştay kararı birlikte değerlendirildiğinde, kanuni düzenleme ve özgelelerde KVK'nun 5/1-f bendinde yer alan istisnadan yararlanılabilmesi için kıymetlerin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devredilmesi gerektiği, Danıştay kararının ise madde gerekçesinde ortaya konulan yaklaşıma daha yakın olduğu ve kıymetlerin icra müdürlüğü aracılığıyla devredilmesi durumunda da istisnadan yararlanılması gerektiği göze çarpmaktadır. Tebliğ düzenlemesinde ise istisnadan yararlanılabilmesi için kıymetlerin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devredilmesi gerektiği belirtilmekte birlikte istisnanın

uygulanmasına ilişkin verilen örnekte taşınmazın icra yoluyla satıldığı belirtilmiştir. Uygulamada yapıldığı şekliyle istisna kapsamındaki kıymetlerin devrinin doğrudan anılan kurumlara yapılmadan icra müdürlükleri aracılığıyla satışın yapılması ve bu şekilde kredi alacaklarının tahsil edilmesi; esas itibarıyla kanun lafzına aykırı olmakla birlikte kanun gerekçesine uygundur. Nitekim satış icra müdürlükleri aracılığıyla olsa dahi bankaların tahsilat ve borç ödeme güçlükleri bertaraf edilerek, mali bünyeleri güçlendirilmektedir. Ancak kanun metni açıkça istisnadan yararlanacak kıymetlerin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devir şartını aramakta olduğundan istisna kapsamında işlem yapacak kurumların bu hususu göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

4. SONUÇ

Kurumlar, bankalara, finansal kiralama veya finansman şirketlerine ya da TMSF'ye borçlanabilmekte, ayrıca bir başka kurum da, borcu kullanan kuruma kefil olabilmekte ya da borcu kullanan kurum için ipotek verebilmektedir. Borcun ödenmemesi durumunda ise borçlu, bankalar, finansal kiralama şirketleri veya finansman şirketleri tarafından takibe alınmakta ve gerek borçlunun kendisi gerekse kefilleri ya da ipotek verenlerine ait olan bazı kıymetlerin bu borçlara karşılık bankalara, finansal kiralama şirketlerine, finansman şirketlerine veya TMSF'ye devri söz konusu olabilmektedir. Bu devirden bir kazanç doğması durumunda, söz konusu kıymetlerin borçlara karşılık olmak üzere bankalara, finansal kiralama ve finansman şirketlerine veya TMSF'ye satışından veya diğer şekilde devrinden sağlanan hasılatın, bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısma isabet eden tutarı kurumlar vergisinden istisna tutulmaktadır.

KVK'nun 5/1-f maddesine, Tebliğ düzenlemelerine ve mali idare tarafından verilen özetlere göre kazanca istisna uygulanabilmesi için, istisnadan yararlanacak kıymetlerin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF'ye devredilmesi gerekmektedir. Ancak verilmiş olan bir Danıştay kararı uyarınca ise söz konusu kıymetlerin icra müdürlüğü aracılığıyla satılarak elde edilen hasılatın, bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısma isabet tutarının da kurumlar vergisi istisnasından tutulması gerektiği ifade edilmiştir. Madde gerekçesinde amaç, bankaların mali bünyelerinin güçlendirilmesi, batık kredilerin geri dönüş olanaklarının genişletilmesi ve TMSF'nin elinde bulunan bankalara, dolayısıyla da bu fona

ait alacakların tahsilinde çekilen güçlüklerin azaltılması olarak belirtilmiş olup Danıştay kararında yer alan görüşe yakınlık arz etmektedir. Ayrıca Tebliğ’de istisnanın uygulanmasına ilişkin verilen örnekte de satış icra yoluyla yapılmaktadır. Ancak kanun metni açıkça istisnadan yararlanacak kıymetlerin bankalara, finansal kiralama ya da finansman şirketlerine veya TMSF’ye devir şartını aramakta olduğundan istisna kapsamında işlem yapacak kurumların bu hususu göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akarca, Arif. (2014) *Borçları Nedeniyle Devredilen Gayrimenkul Gelirlerinde Kurumlar Vergisi*, Erişim Adresi: <https://www.dunya.com/kose-yazisi/borclar-nedeniyle-devredilen-gayrimenkul-gelirlerinde-kurumlar-vergisi-i/20598> Erişim Tarihi : 16.03.2020.

Amasya Defterdarlığı (19.08.2013) *65771276-2012/KVK-5/1-E/-18 Sayılı Özelgesi*. Amasya: Amasya Defterdarlığı

İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı (21.02.2012) *.35.16.01-176300-205 Sayılı Özelgesi*, İzmir: İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı

Maliye Bakanlığı (03.04.2007) *1 Seri No’lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği*, Ankara

T.C. Yasalar (05.12.2017) *7061 Sayılı Bazı Vergi Kanunları İle Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*, Ankara: Resmi Gazete (30261 Sayılı)

T.C. Yasalar (21.06.2006) *5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu*, Ankara: Resmi Gazete (26205 Sayılı)